



Expertadvies standaard NL LOM

Datum:	4 februari 2021
Versienummer:	2.1
Opdrachtgever:	Forum Standaardisatie Postbus 96810 2509 JE Den Haag 070-8887776 info@forumstandaardisatie.nl
Procedurebegeleiding:	Lost Lemon
Auteurs:	Jasper Muskiet en Arjen Brienen

Inhoud

1 Advies	3
2 Achtergrond en aanleiding	4
2.1 <i>Achtergrond</i>	4
2.2 <i>Aanleiding</i>	4
3 Betrokkenen en proces	5
4 Toelichting standaard	6
5 Toetsing van standaard aan criteria	7
5.1 <i>Toegevoegde waarde</i>	7
5.2 <i>Open standaardisatieproces</i>	7
5.3 <i>Draagvlak</i>	8
5.4 <i>Opname bevordert adoptie</i>	8
6 Advies	10

1 Advies

We adviseren NL LOM niet te verwijderen van de 'pas toe of leg uit'-lijst. Dit omdat uit de expertconsultatie onvoldoende draagvlak bleek om de standaard van de lijst te verwijderen en omdat de indiener het verzoek tot verwijdering heeft ingetrokken. Naar aanleiding hiervan is het expertonderzoek vroegtijdig beëindigd.

De standaard voldoet nog aan alle eisen. NL LOM heeft toegevoegde waarde, het beheer is goed geregeld, er is voldoende draagvlak bij gebruikers en er is ook de ambitie om uit te breiden. Juist voor die ambitie is een plaats op de lijst nuttig om het belang van de standaard te onderstrepen.

Aanvullende adviezen:

- We adviseren het Forum Standaardisatie en Bureau Edustandaard om dit jaar (2021) gezamenlijk te onderzoeken hoe de jaarlijkse evaluatie zo min mogelijk dubbel werk oplevert.
- We adviseren SURF de voortrekkersrol op zich te nemen om de ambities voor verhoging van de adoptiegraad, handen en voeten te geven. Hiermee doelen we op het actief benaderen van organisaties buiten de onderwijssector om NL LOM toe te passen.
- We roepen de beheerder Bureau Edustandaard en het Bureau Forum Standaardisatie op om de verwijdering van de standaard opnieuw te overwegen, wanneer de activiteiten eind 2022 nog niet hebben geleid tot het resultaat dat meer organisaties (buiten de onderwijssector) de standaard hebben geadopteerd.

2 Achtergrond en aanleiding

2.1 Achtergrond

De Nederlandse overheid streeft naar betrouwbare gegevensuitwisseling door het gebruik van open standaarden en het voorkomen van vendor lock-in. Het actieplan "Open Overheid", de Digitale Agenda 2017 en de kabinetsreactie op het Rapport Elias benadrukken dit beleid. Om dit doel te bereiken, onderstrepen het instellingsbesluit van het Forum Standaardisatie, de Generieke Digitale Infrastructuur en de verschillende architectuurkaders het gebruik van open standaarden bij het ontwerpen of inkopen van informatiesystemen.

Een van de maatregelen om de adoptie van open standaarden te bevorderen is de publicatie en het beheer van een lijst met open standaarden waarvoor een 'pas toe of leg uit'-verplichting geldt of waarvan het gebruik 'aanbevolen' is. Het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) besluit welke standaarden op deze lijst worden opgenomen. Het OBDO baseert zich hierbij op expertadviezen, openbare consultaties en adviezen van het Forum Standaardisatie.

2.2 Aanleiding

Dit document is het expertadvies over de standaard NL LOM. NL LOM is een open standaard, die de metadatering aangeeft van content die ontsloten wordt ten behoeve van educatieve doeleinden. Sinds 2011 staat NL LOM op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

Naar aanleiding van het verzoek voor verwijdering van NL LOM van de 'pas toe of leg uit'-lijst is de procedure gestart om te bepalen of de standaard NL LOM moet worden verwijderd van deze lijst.

Het verzoek voor verwijdering is op basis van drie constatering ingediend:

1. Opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst biedt voor de adoptiegraad van de standaard niet langer een meerwaarde. Het stimuleren van de adoptie is voor het onderwijsveld niet meer nodig.
2. De lijst open standaarden biedt voornamelijk overheidsbrede standaarden. Er is aangegeven dat NL LOM met name voor het onderwijsveld relevant is en niet breder wordt toegepast.
3. Bureau Edustandaard evalueert zelf de toepassing van de standaard, waardoor het werk van het Forum Standaardisatie in het kader van de lijst open standaarden in feite dubbelop is.

Lost Lemon heeft in opdracht van het Forum Standaardisatie de finale check gedaan bij betrokken organisaties of de standaard NL LOM moet worden verwijderd van de 'pas toe of leg uit'-lijst.

3 Betrokkenen en proces

Voor het opstellen van het Expertadvies is de volgende procedure doorlopen:

1. De procesbegeleiders hebben in oktober, november en december 2020 drie gesprekken gevoerd met experts. Tijdens deze gesprekken is een beeld verkregen of en hoe de standaard gebruikt wordt binnen de betreffende organisaties. Daarnaast is beoordeeld of het verwijderen van de standaard op voldoende draagvlak kan rekenen bij de experts en dit geen consequenties heeft voor de interoperabiliteit.
2. Op basis van de gesprekken is geconstateerd dat verwijdering van de standaard niet noodzakelijk en nuttig is (zie toelichting in hoofdstuk 5).
3. Met het Bureau Forum Standaardisatie, de indiener (en tevens de beheerpartij) zijn deze bevindingen besproken. Er is toen besloten het proces tussentijds te beëindigen, de indiener heeft zijn verzoek teruggetrokken.
4. Op basis van de gesprekken met de experts hebben de procesbegeleiders dit expertadvies opgesteld over de standaard NL LOM. Het concept is voorgelegd aan de experts.

De volgende experts zijn betrokken geweest bij het onderzoek:

- Jeroen Hamer (Bureau Edustandaard, indiener)
- Henk Nijstad (Bureau Edustandaard)
- Tom van Veen (SURF)
- Kirsten Veelo (SURFnet)

Het onderzoek heeft plaatsgevonden van medio oktober 2020 tot medio januari 2021. Jasper Muskiet consultant en Arjen Brienen senior consultant, hebben het onderzoek in opdracht van het Bureau Forum Standaardisatie uitgevoerd. Han Zuidweg, Redouan Ahaloui en Annemieke Toersen van het Bureau Forum Standaardisatie waren namens hun organisatie betrokken.

4 Toelichting standaard

In NL LOM staat beschreven welke metadata toegekend moeten worden aan educatieve content om de vindbaarheid en vergelijkbaarheid van leermateriaal te vergroten. Metadata beschrijven in dit geval de kenmerken van leerobjecten. Te denken valt aan auteursgegevens, titel, uitgever, taal, en dergelijke. Deze afspraak is gemaakt voor de sectoren primair onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs. NL LOM is een Nederlands toepassingsprofiel van de internationale standaard IEEE-LOM. Het is voornamelijk een semantische standaard, al zijn er ook technische kenmerken.

5 Toetsing van standaard aan criteria

Het Forum Standaardisatie hanteert vier hoofdcriteria om te bepalen of een standaard passend is voor de 'pas toe of leg uit'-lijst:

1. Heeft de standaard toegevoegde waarde?
2. Zijn de standaard en het standaardisatieproces voldoende open?
3. Heeft de standaard voldoende draagvlak?
4. Is opname op de lijst nodig om de adoptie te bevorderen?

Ieder van deze hoofdcriteria heeft deelcriteria die beschreven staan in het document '*Toetsingsprocedure en criteria voor lijst met open standaarden voor indieners en experts*', te vinden op de website van het Forum Standaardisatie <https://www.forumstandaardisatie.nl/content/toetsen-van-standaarden>.

Dit hoofdstuk beschrijft per criterium het resultaat van de toetsing. Voor de volledigheid is tevens de beschrijving van elk criterium opgenomen.

5.1 Toegevoegde waarde

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen.

NL LOM heeft momenteel toegevoegde waarde omdat het de interoperabiliteit tussen partijen in de educatieve contentketen vergroot wordt. De standaard wordt in beperkte mate ook buiten het onderwijsveld gebruikt, bijvoorbeeld bij het Rijksmuseum (de culturele sector) en de standaard IEEE LOM wordt gebruikt bij het digitaliseren van cultureel erfgoed. IEEE LOM is de basis van NL LOM.

De toegevoegde waarde is niet veranderd in de afgelopen jaren. SURF heeft in het gesprek aangegeven ambitie te hebben om de toepassing van de standaard uit te breiden. Zo wil men videomateriaal ook volgens NL LOM beheren buiten het onderwijsveld. Voorbeelden van (video)platformen zijn [Kaltura](#), [Mediasite](#), [Presentations to go](#). Daarnaast heeft SURF de wens om ook uitgeverijen naar NL LOM toe te bewegen.

Op basis van de toegevoegde waarde hoeft de standaard NL LOM niet van de 'pas toe of leg uit'-lijst.

5.2 Open standaardisatieproces

De ontwikkeling en het beheer van de standaard zijn op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht.

Sinds 1 januari 2009 is het beheer van de standaard ondergebracht bij Bureau Edustandaard. Bureau Edustandaard heeft aangegeven de standaard gewoon te blijven onderhouden. Hierin worden geen wijziging aangebracht bij een eventuele verwijdering van de 'pas toe of leg uit'-lijst. De standaard wordt in het onderwijsveld veel gebruikt en Bureau Edustandaard draagt daarom ook zorg voor het open standaardisatieproces. Een van de beheertaken voor NL LOM is het

jaarlijks invullen van de monitor over het gebruik van de standaard. Het jaarlijks monitoren van aanbestedingen op de standaard NL LOM voor ICT-investeringen van boven de 50.000- euro door Forum Standaardisatie kan dubbel werk zijn met het monitoren van het gebruik van NL LOM door de beheerder. We adviseren het Forum Standaardisatie en Bureau Edustandaard om gezamenlijk te onderzoeken hoe de jaarlijkse evaluatie zo min mogelijk dubbel werk oplevert en nog wel recht doet aan de eisen van zowel de 'pas toe of leg uit'-lijst als de eisen van de evaluatie van Edustandaard.

Op basis van het open standaardisatieproces hoeft de standaard NL LOM niet van de 'pas toe of leg uit'-lijst.

5.3 Draagvlak

Aanbieders en gebruikers moeten voldoende positieve ervaring met de standaard hebben.

Er is voldoende draagvlak voor de standaard. Over de verwijdering van de standaard van de 'pas toe of leg uit'-lijst zijn de meningen verdeeld.

Bureau Edustandaard geeft aan dat de standaard weliswaar in het onderwijsveld goed geadopteerd is, maar dat daarmee het werkingsgebied ook wel is verzadigd. Andere partijen, zoals ministeries zijn een aantal jaren geleden benaderd om de standaard te adopteren, maar hadden hier geen interesse in.

SURF geeft aan dat de ambitie is uitgesproken om het gebruik van de standaard verder te bevorderen buiten het onderwijsveld. Zo worden uitgeverijen benaderd. Daarnaast wil men de toepassing uitbreiden door bijvoorbeeld videomateriaal ook volgens NL LOM te metadateren. Hoewel SURF zich primair op het onderwijsveld richt, staat ook 'Levenlang' leren in de doelstellingen. De uitbreiding van de adoptie volgt deze doelstelling. Verwijdering van de 'pas toe of leg uit'-lijst zal hier niet aan bijdragen. Aan de architectuurraad is ook de vraag voorgelegd of er bezwaar is tegen het verwijderen van NL LOM van de 'pas toe of leg uit'-lijst.

Op basis van het open standaardisatieproces hoeft de standaard NL LOM niet van de 'pas toe of leg uit'-lijst.

5.4 Opname bevordert adoptie

De opname op de lijst is een geschikt middel om de adoptie van de standaard te bevorderen.

Met de lijst wil het OBDO de adoptie van open standaarden bevorderen die voldoen aan de voorgaande criteria (toegevoegde waarde, standaardisatieproces en draagvlak).

- Met de pas-toe-of-leg-uit lijst beoogt het OBDO standaarden te verplichten als:
 - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid beperkt is;
 - b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te stimuleren (functie = stimuleren).
- Met de lijst aanbevolen standaarden beoogt het OBDO standaarden aan te bevelen als:
 - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid reeds hoog is;

b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te informeren en daarmee onbedoelde afwijkende keuzes te voorkomen (functie = informeren).

Bureau Edustandaard geeft aan dat de standaard weliswaar in het onderwijsveld goed geadopteerd is, maar dat daarmee het werkingsgebied ook wel is verzadigd. SURF heeft de ambitie uitgesproken het werkingsgebied graag uit te willen breiden naar onder andere de cultuursector. De standaard is voor het onderwijsveld dusdanig geïntegreerd en nuttig, dat handhaving op de lijst niet per se nodig is. Voor de uitbreiding van de sectoren waarin de standaard wordt toegepast, is handhaving op de 'pas toe of leg uit'-lijst nuttig.

Wanneer het onderwijsveld in principe als enige sector de standaard gebruikt, is het niet nodig om de standaard op de 'pas toe of leg uit'-lijst te handhaven. Als men daadwerkelijk ook andere sectoren deze standaard wil laten gebruiken, is handhaving wel nuttig en zelfs noodzakelijk.

6 Advies

We adviseren NL LOM niet te verwijderen van de 'pas toe of leg uit'-lijst. Dit omdat uit de expertconsultatie onvoldoende draagvlak bleek om de standaard van de lijst te verwijderen, en omdat de indiener het verzoek tot verwijdering heeft ingetrokken. Naar aanleiding hiervan is het expertonderzoek vroegtijdig beëindigd.

De standaard voldoet nog aan alle eisen. NL LOM heeft toegevoegde waarde, het beheer is goed geregeld, er is voldoende draagvlak bij gebruikers en er is ook de ambitie om uit te breiden. Juist voor die ambitie is een plaats op de lijst nuttig om het belang te onderstrepen.

We lichten hieronder ons advies toe aan de hand van de initiële argumenten om de standaard af te melden.

1. *Opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst biedt voor de adoptiegraad van de standaard niet langer een meerwaarde. Het stimuleren van de adoptie is voor het onderwijsveld niet meer nodig.*

Voor het onderwijsveld is stimulering van de adoptie niet meer nodig. Echter is er de ambitie uitgesproken door SURF om de adoptiegraad ook buiten het onderwijsveld te verhogen.

2. *De lijst open standaarden biedt voornamelijk overheidsbrede standaarden. Er is aangegeven dat NL LOM met name voor het onderwijsveld relevant is en niet breder wordt toegepast.*

De standaard wordt in beperkte mate ook buiten het onderwijsveld gebruikt, bijvoorbeeld bij het Rijksmuseum (de culturele sector). Daarnaast is dus de ambitie uitgesproken door SURF om overheidsbreed de adoptiegraad te verhogen.

3. *Bureau Edustandaard evalueert zelf de toepassing van de standaard, waardoor het werk van het Forum Standaardisatie in het kader van de lijst open standaarden in feite dubbelop is.*

Het jaarlijks monitoren van aanbestedingen op de standaard NL LOM voor ICT-investeringen van boven de 50.000- euro door Forum Standaardisatie kan dubbel werk zijn met het monitoren van het gebruik van NL LOM door de beheerder. We adviseren het Forum Standaardisatie en Bureau Edustandaard om gezamenlijk te onderzoeken hoe de jaarlijkse evaluatie zo min mogelijk dubbel werk oplevert en nog wel recht doet aan de eisen van zowel de 'pas toe of leg uit'-lijst als de eisen van de evaluatie van Edustandaard.

Aanvullende adviezen:

- We adviseren het Forum Standaardisatie en Bureau Edustandaard om dit jaar (2021) gezamenlijk te onderzoeken hoe de jaarlijkse evaluatie zo min mogelijk dubbel werk oplevert.
- We adviseren SURF de voortrekkersrol op zich te nemen om de ambities voor verhoging van de adoptiegraad, handen en voeten te geven. Hiermee doelen we op het actief benaderen van organisaties buiten de onderwijssector om NL LOM toe te passen.

- We roepen de beheerder Bureau Edustandaard en het Bureau Forum Standaardisatie op om de verwijdering van de standaard opnieuw te overwegen, wanneer de activiteiten eind 2022 nog niet hebben geleid tot het resultaat dat meer organisaties (buiten de onderwijssector) de standaard hebben geadopteerd.